

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 12. oktoober 2020
(OR. en)

11661/20

COEST 202
CFSP/PESC 825

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Kuupäev: 12. oktoober 2020

Saaja: Delegatsioonid

Eelmise dok nr: 11660/20

Teema: Nõukogu järeldused Valgevene kohta

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järeldused Valgevene kohta, mille nõukogu (välisasjad) võttis vastu 12. oktoobril 2020.

Nõukogu järeldused Valgevene kohta

1. Nõukogu, tuletades meelde oma varasemaid järeldusi Valgevene kohta ning kõrge esindaja poolt hiljuti ELi nimel tehtud avaldusi, peab väga kahetsusväärseks, et Valgevene ametivõimud ei ole võtnud arvesse Valgevene rahva pidevaid üleskutseid austada nende põhivabadusi ja inimõigusi.
2. Nõukogu leidis, et 9. augusti presidendivalimised ei olnud ei vabad ega õiglased. Riigisiseste vaatlejate usaldusväärsed aruanded näitavad, et valimisprotsess ei olnud kooskõlas ei Valgevene enda õigusaktidega ega riigi rahvusvaheliste kohustustega. A. Lukašenkal puudub igasugune demokraatlik legitiimsus. Valgevene rahvas nõuab selgelt uusi valimisi. Seda arvesse võttes toetab EL õiguspäraseid üleskutseid korraldada kooskõlas rahvusvaheliste normidega uued, vabad ja õiglased presidendivalimised, mida vaatleb OSCE/ODIHR.
3. Nõukogu kinnitab taas oma täielikku toetust Valgevene suveräänsusele ja sõltumatusele. Nõukogu rõhutab, et Valgevene rahval on demokraatlik õigus valida oma president uute vabade ja õiglaste valimiste teel ning ilma välise sekkumiseta. Valgevene pikaajalise stabiilsuse ja suveräänsuse tagavad üksnes inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi põhimõtte austamine ning vabade ja õiglaste valimiste läbiviimine Valgevene rahva demokraatlikku tahet austades.
4. EL kutsub Valgevene ametivõime üles otsima kriisile rahumeelset ja demokraatlikku lahendust laiemal ühiskonnaga, eelkõige koordineerimisnõukoguga, peetava kaasava riikliku dialoogi kaudu. EL toetab jätkuvalt OSCE praeguse ja tulevase eesistuja ettepanekut selle dialoogi soodustamiseks. EL propageerib sellist lähenemisviisi kõigi rahvusvaheliste osalejate seas ning avaldab kahetsust, et Valgevene OSCE osalisriigina ei reageeri sellele pakkumisele.

5. Nõukogu mõistab teravalt hukka Valgevene ametivõimude vägivalla rahumeelsete meeleavaldajate, sealhulgas noorte ja naiste vastu ning arvukad piinamise ja seksuaalse vägivalla juhtumid. EL kutsub ametivõime üles vabastama viivitamata ja tingimusteta kõik meelevaldselt kinnipeetud isikud, kaasa arvatud poliitvangid ja meediatöötajad. Nõukogu kutsub Valgevene ametivõime tungivalt üles uurima põhjalikult kõiki inimõiguste rikkumisi ja kuritarvitusi, lõpetama demokraatiat pooldavas liikumises osalevate isikute, sõltumatu meedia ja kodanikuühiskonna esindajate, kaasa arvatud koordineerimisnõukogu liikmete tagakiusamise ning tagama tingimused, mis võimaldavad Valgevene kodanikel kasutada oma arvamuse-, väljendus- ja kogunemisvabaduse õigust.
6. EL on kindlalt otsustanud käsitleda inimõiguste olukorda Valgevenes ja mobiliseerida Valgevene rahva toetuseks rahvusvahelise üldsuse, muu hulgas ÜRO Inimõiguste Nõukogus, OSCEs ja Euroopa Nõukogus. Nõukogu tervitab inimõiguste olukorda Valgevenes käsitleva resolutsiooni vastuvõtmist ÜRO Inimõiguste Nõukogu 45. istungjärgul ning kutsub Valgevenet üles seda rakendama, andma ÜRO Valgevene eriraportöörile täieliku juurdepääsu ning tegema koostööd teiste ÜRO eriraportööridega. ELil on kahju, et Valgevene ei tee koostööd OSCE Moskva mehhanismi raames, mille ülesanne on uurida inimõiguste rikkumisi ja kuritarvitusi Valgevenes.
7. Nõukogu kehtestas reisikeelde ja vara külmutamist hõlmavad sanktsioonid isikute suhtes, kes vastutavad pettuste eest presidendivalimiste läbiviimisel ja rahumeelsete meeleavalduste vägivaldse mahasurumise eest. Isikute loetelu, kelle suhtes sanktsioone kohaldatakse, vaadatakse pidevalt läbi. Kooskõlas ELi järkjärgulise lähenemisviisiga on EL valmis võtma täiendavaid piiravaid meetmeid, muu hulgas üksuste ja kõrgete ametnike, sealhulgas A. Lukašenka suhtes.

8. Nõukogu otsustas suundumusi arvesse võttes ELi suhted Valgevenega läbi vaadata. EL teeb järgmist:
- a) tõmbab koomale Valgevene kesktasandi ametivõimudega tehtavat kahepoolset koostööd ning suurendab ELi toetust Valgevene rahvale ja kodanikuühiskonnale; jätab sellest koostööst välja inimõiguste rikkumise ja kuritarvitamise eest vastutavad institutsioonid;
 - b) kalibreerib ümber ELi kahepoolse rahalise abi Valgevenele tagamaks, et see toob kasu laiemale elanikkonnale, eelkõige suunates selle võimalikult kaugemale kesktasandi ametivõimudest ning valitsusväliste, kohalike ja piirkondlike osalejate suunas, muu hulgas piiriülese koostöö programmide kaudu;
 - c) jätkab suhtlemist Valgevenega ELile ja Valgevene ühiskonnale huvi pakkuvates küsimustes;
 - d) säilitab idapartnerluse mitmepoolses raamistikus koostöö Valgevenega mittepoliitilisel tasandil, välja arvatud inimõiguste rikkumise ja kuritarvitamise eest vastutavate institutsioonidega, ning tihendab koostööd Valgevene peamiste valitsusväliste sidusrühmadega.

Eespool nimetatud otsust arvesse võttes vaatab Euroopa Investeerimispank (EIP) läbi oma tegevuse Valgevenes. ELi liikmesriigid kooskõlastavad vastavalt oma seisukohad ka Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga (EBRD) direktorite nõukogus.

9. EL seisab Valgevene rahva kõrval ning on viivitamata teinud kättesaadavaks täiendavad rahalised vahendid vägivallaohvritele, kodanikuühiskonna organisatsioonidele ja sõltumatule meediale. EL töötab välja meetmeid, et anda keskpikas perspektiivis täiendavat kiireloomulist toetust Valgevene kodanikuühiskonnale, sealhulgas noortele, haavatavas olukorras olevatele isikutele ja sõltumatule meediale, samuti era- ja tervishoiusektorile.

10. Nõukogu rõhutab inimestevaheliste kontaktide tähtsust. Sellega seoses oli oluline samm viisalihtsustuslepingu sõlmimine. Valgevene kodanikele pakutakse jätkuvalt võimalusi osaleda sellistes Euroopa vahetusprogrammides nagu „Erasmus+“ ja „Euroopa horisont“ või idapartnerluse algatuste programmides. EL toetab jätkuvalt eksiilis tegutsevat Valgevene ülikooli, st Vilniuses asuvat Euroopa Humanitaarülikooli, ning pakub täiendavaid stipendiume ja liikuvuskavasid.
11. Nõukogu rõhutab, et tuumarajatiste ohutus ja julgeolek on üks ELi peamisi prioriteete ning see on endiselt ELi ja Valgevene suhetes äärmiselt olulisel kohal. Viidates Euroopa Ülemkogu 12. detsembri 2019. aasta ja 2. oktoobri 2020. aasta järeldustele, kutsub nõukogu Valgevenet tungivalt üles järgima kõrgeimaid rahvusvahelisi keskkonna- ja ohutusstandardeid ning rakendama viivitamata ELi vastupidavustestidega seotud soovitusi. Sellega seoses rõhutab nõukogu Valgevene ja tuumaohutust reguleerivate asutuste Euroopa tööühma (ENSREG) vahelise koostöö tähtsust vastupidavustestide protsessis, sealhulgas Valgevene riikliku tegevuskava kiire rakendamise ametlikku läbivaatamist ja jälgimist ENSREGi poolt.
12. Nõukogu rõhutab, et EL on valmis oluliselt suurendama oma poliitilist osalust, valdkondlikku koostööd ja Valgevene antavat rahalist abi, tingimusel et Valgevene ametivõimud austavad demokraatia, õigusi ja inimõiguste põhimõtteid ning:
- a) lõpetavad demokraatiat pooldavas liikumises osalevate isikute, sõltumatu meedia ja kodanikuühiskonna esindajate igasuguse represseerimise ja nende inimõiguste rikkumise;
 - b) vabastavad poliitvangid, rehabiliteerivad nad ning maksavad neile rahalist hüvitist;
 - c) tagavad turvalised tingimused, et poliitilises ja sundpaguluses olevad isikud saaksid koju naasta;
 - d) edendavad tõsiseltvõetavat, usaldusväärset ja kaasavat poliitilist protsessi, mille tulemuseks on OSCE/ODIHRi vaatluse all toimuvad vabad ja õiglasel valimised;
 - e) tagavad inimõiguste, sealhulgas arvamuse- ja väljendusvabaduse, teabe-, kogunemis- ja ühinemisvabaduse ning meediavabaduse austamise.

13. Nõukogu kinnitab taas, et EL on valmis toetama Valgevenes rahumeelset üleminekut demokraatiale. Kui selline üleminek peaks toimuma ja Valgevene valitsus seda taotleb, võtab EL kooskõlas idapartnerlusega kasutusele mitmesugused vahendid. Muu hulgas kaalutakse järgmist:
- a) läbirääkimiste alustamine ELi-Valgevene raamlepingu üle;
 - b) valdkondliku koostöö tugevdamine ning ELi programmides ja ELi asutustega tehtavas koostöös osalemise suurendamine;
 - c) demokraatlikule Valgevenele antava majandusliku toetuse laiaulatusliku kava kasutuselevõtmine; see hõlmab järgmist:
 - mitmeaastase finantsraamistiku raames antav märkimisväärne rahaline ja tehniline abi institutsiooniliste reformide ja majanduse arengu toetamiseks;
 - ELi makromajandusliku finantsabi andmiseks vajalike edasiste reformide üle peetavate läbirääkimiste taasalustamine;
 - Euroopa Investeeringuspanga (EIP) ja Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga (EBRD) tegevuse oluline laiendamine Valgevenes.

Samuti toetaks EL Valgevene ühinemist Maailma Kaubandusorganisatsiooniga.

Nõukogu tuletab meelde, et idapartnerluse raames on võimalik, kui aeg sobib ja tingimused seda võimaldavad, tugevdada koostööd ja teha uusi edusamme viisapoliitika valdkonnas, näiteks alustada viisanõude kaotamise dialoogi, eeldusel et viisalihtsustus- ja tagasivõtulepinguid rakendatakse järjepidevalt ja tõhusalt ning liikuvus on hästi korraldatud ja turvaline.

14. Nõukogu imetleb jätkuvalt Valgevene rahva visadust ja nende pühendumust oma riigi demokraatlikule tulevikule. Valgevene rahvas väärib paremat ning nende nõudmised uute vabade ja õiglaste valimiste järele tuleks täita. Ainult kaasav riigisisene dialoog laiemas ühiskonnaga, eelkõige koordineerimisnõukoguga, võib aidata kriisi rahumeelselt ja püsivalt lahendada. EL loodab, et kõik Valgevene partnerid toetavad seda dialoogi. EL toetab seda eesmärki ja on Valgevene rahvaga solidaarne.
-